

A Dél-kínai tenger geopolitikai felértékelődése

Vörös Zoltán

A geopolitikával, mint tudománnyal először Csizmadia Sándor tanár úr óráján találkoztam, s a nemzetközi folyamatok elemzéséhez komplex látásmódot igénylő módszer rögtön lenyűgözött. Érdeklődéssel hallgattam a tanár úr óráit, történeteit, az összefüggések megvilágítását, segítségével a külpolitikai folyamatok összetettsége érthetővé, átláthatóvá vált. Ezen órákon érlelődött meg bennem az elhatározás, ezzel én is foglalkozni szeretnék, a nemzetközi történések vizsgálata és kutatása az, ami engem is érdekel. Ezúton szeretnék köszönetet mondani tanár úrnak az „iránymutatásért”, egyúttal további sok sikert kívánni további szakmai pályafutásához.

A tanulmány bemutatja a Dél-kínai tenger jelentőségének növekedését, a környező államok céljait és területi követeléseit valamint az egyik legfőbb feltörekvő állam, Kína geopolitikai törekvéseit a térségben.

A Dél-kínai tenger jelentősége

A Dél-kínai tenger a Csendes-óceán része, jelentőségét a feltérképezés alatt álló, nagynak mondható nyersanyagkészlete illetve az Indiai-óceánnal való szomszédsága adja. A 3,5 millió km² területű tengeren keresztül zajlik ugyanis a világ tengeri kereskedelmének harmada és olajszállításának több mint fele, stratégiai fontosságú vizekké téve a Dél-kínai tengert. A tengert északról Kína, keletről Tajvan és a Fülöp-szigetek, délről Brunei, Malajzia, Indonézia és Szingapúr, nyugatról pedig Vietnám határolja, s ezen országok mindegyike területi igénnyel, követeléssel jelentkezik a tengeri területekért illetve a többnyire lakatlan szigetekért. A tengeren ugyanis körülbelül 200 kisebb-nagyobb sziget is található, többnyire a Paracel- illetve a Spratly-szigetek körül – ezen képződmények nagy része noha lakhatatlan, sokszor csak néhány sziklából áll, hovatartozásukról mégis évtizedek óta vitatkoznak az érintett államok. A területi vita ugyanis nem az apró szigetek bekebelezéséről, hanem a jelentősnek mondható nyersanyagkészletek kitermeléséről szól – aki uralja a szigeteket, jogot formálhat a talapzatban található, becslésenként változó mennyiségű készlet kitermelésére. A legoptimistább kínai felmérések szerint ugyanis a Dél-kínai tenger régiójában több mint 200 milliárd hordónyi olaj és több mint 200 milliárd m³ földgáz található¹, s még ha a nyugati

¹ Great game in the South China Sea. Asia Times. Elérés:

http://www.atimes.com/atimes/Southeast_Asia/ND17Ae01.html (2012.04.15)

szakértők kételkednek is a tartalékok mértékében, az olajkitermelés elérheti a napi 1,5-2 millió hordót is.

Márpedig a régió abszolút nagyhatalmának számító Kína folyamatosan növekvő gazdasága rá van szorulva a nyersanyagra, s Peking nem csupán a tenger alatti ásványkincsek kitermelését tűzte ki célul, hanem a tenger szinte teljes ellenőrzését is: egyrészt biztosítva kereskedelmi útvonalainak biztonságát, másrészt kizárólagos jogot formálva a Dél-kínai tenger alatt található nyersanyagok kitermelésére.

Kína Kapuja

A nyolcvanas évek szerkezet- és profilváltása óta tartó tendenciáknak köszönhetően Kína a világ egyik leggyorsabban növekvő, s az Egyesült Államok után a világ második legnagyobb gazdasága.² Az óriási gazdaság és a világ legnagyobb népességének ellátásához pedig minden nyersanyagot maximálisan felhasznál az ország, ezért igazította ezen szükségletéhez expanzív kül- és kereskedelempolitikáját is, érdekkörébe vonva a világ nyersanyagtartalékainak jelentős részét. Amennyiben Peking gazdasági növekedése tovább folytatódik, márpedig a kommunista hegemon uralom fenn-, és a hatalmas méretű népesség eltartásának talán egyetlen (de biztosan leghatásosabb) eszköze, úgy felmérések szerint 2020-ig várhatóan 150%-kal fog nőni energiaigénye. Hogy fenntartsa a növekedés ütemét, egyre nagyobb mennyiségű kőolajra és gázra lesz szüksége. (Vörös, 2010)

Kína olaj-fogyasztása 7,5%-kal nő évente, hétszer olyan gyorsan, mint az Egyesült Államoké, saját szükségleteinek biztosításában pedig korlátozottak képességei, tekintve, hogy az ország rendkívül kevés olajkészlettel rendelkezik. Az ország 1993 óta nem tudja fedezni saját szükségleteit, importra szorul, s egyre inkább függ a külföldi olajtól. Jelenleg az ország kőolajfogyasztása 9,4 millió hordó naponta, melyből körülbelül 6 millió hordót külföldről, elsősorban a Közel-Keletről, Afrikából, Közép-Ázsiából és Oroszországból importál. S függősége a külföldi olajtól a jövőben csak növekedni fog.

Ezért vált tehát kiemelt jelentőségűvé a Dél-kínai tenger kérdése Peking számára: nem csupán a kőolaj-éhség csillapításának lehetőségével kecsegtet a tenger, hanem egyúttal az ország fő kereskedelmi útvonala is azon halad át: az afrikai partoktól és a Közel-Keletről érkező, az Indiai-óceánon és a Malacca-szoroson át haladó, az ország kőolajimportjának 80%-át adó hajóút a Dél-kínai tengeren át éri el a kínai partokat, kikötőket. A tenger és egyúttal a régió

² CIA, The World Factbook, 2012.

tehát nem csupán, mint nyersanyaglelőhely tölt be fontos szerepet Kína külpolitikájában, hanem valójában az ország kapujaként a világkereskedelemre nyit ajtót.

Peking, felismerve a vizek fontosságát és reménykedve a nyersanyaglelőhelyek gazdagságában már 1992-ben egyoldalúan deklarálta a tenger feletti teljes uralmát, előrevetítve a szigetekért és nyersanyag-lelőhelyekért folyó területi vita elhúzódását, s a diplomáciai bonyodalmakat.

A területi viták és egyezmények

ff1o

Együtműködés az ASEAN-nal

ff1o

Felértékelődés és konklúzió

ff1o

Felhasznált irodalom

Vörös Zoltán (2010): Kína: Északi célok – déli dilemmák. In.: Glied Viktor – Nagy Roland (szerk.): Függésben – Kényszerpályán a jövő? Publikon Kiadó, Pécs.